

Projekts “Seksuālās vardarbības upuriem sniegto pakalpojumu salīdzināšana”

DALĪBVALSTS REKOMENDĀCIJU DOKUMENTS

LATVIJA

2013.gada marts

Šo projektu atbalsta Eiropas Savienības Direktorāta-General Justice
DAPHNE III Programma 2007-2013: Vardarbības pret bērniem, jauniešiem
un sievietēm apkarošana (Just/2010/DAP3/AG/1395)

Šī publikācija tikai veikta ar Eiropas Savienības DAPHNE III programmas 2007-2013 finansiālu atbalstu.

DAPHNE III programmas mērķis ir sniegt ieguldījumu bērnu, jauniešu un sieviešu aizsardzībā pret visa veida vardarbību un sasniegt augsta līmeņa veselības aizsardzību, labklājību un sociālu vienotību. Šis ir īpašs mērķis, kas sniedz ieguldījumu dažādu vardarbības formu apkarošanā, kas pastāv privātā sfērā, tostarp seksuālā ekspluatācija un cilvēktirdzniecība. Galvenais mērķis ir veikt profilaktiskus pasākumus un nodrošināt atbalstu un aizsardzību upuriem un riska grupām.

Vairāk informācijas: http://ec.europa.eu/justice/grants/programmes/daphne/index_en.htm

Dokumentā iekļautā informācija neatspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Par šo publikāciju ir atbildīgs tās autors. Eiropas Komisija nav atbildīga par jebkāda veida iekļautās informācijas izmantošanu.

Publicētājs ir Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija, saskaņā ar projektu „Seksuālās vardarbības upuriem sniegto pakalpojumu salīdzināšana” (COSAI), 2013.gada martā.

Pārpublicēšana ir atļauta, izņemot komerciāliem nolūkiem, minot informācijas avotu.

Dokuments pieejams arī tiešsaistē www.cosai.eu

„Seksuālās vardarbības upuriem sniegto pakalpojumu salīdzināšana” (COSAI) projekta partneri:

Austrumeiropas Reproktīvās veselības institūts (Rumānija)

Bērnu aizsardzības izglītības institūts (Čehija)

Latvijas ginekologu un dzemdību speciālistu asociācija (Latvija)

Liverpūles John Moores Universitāte (AK)

Victim Support (latv. - Atbalsts upuriem) (Malta)

Sadarbības partneri:

Veselības departaments (Anglija)

Pasaules Veselības organizācijas Eiropas Reģionālais birojs (PVO-EURO)

Projektu koordinē

National Heart Forum/ Health Action Partnership International (HAPI)

Šo projektu atbalsta Eiropas Savienības Direktorāta-General Justice DAPHNE III Programma 2007-2013: Vardarbības pret bērniem, jauniešiem un sievietēm apkarošana (Just/2010/DAP3/AG/1395)

VICTIMSUPPORTMALTA
Malta's support and information centre for victims of crime

NATIONAL
Heart Forum

EAST EUROPEAN INSTITUTE
FOR REPRODUCTIVE HEALTH

PAR REKOMENDĀCIJU DOKUMENTU

Šis rekomendāciju dokuments tika izveidots projekta „Seksuālās vardarbības upuriem sniegto pakalpojumu salīdzināšana” ietvaros. Projektu finansē Eiropas Savienības DAPHNE III programma 2007-2013. Rekomendāciju dokumenta mērķis ir formulēt virkni ieteikumus un vēlamās darbības, lai labāk reaģētu uz seksuālās vardarbības upuru īstermiņa un ilgtermiņa vajadzībām, kā arī, lai mazinātu reviktimizācijas risku. Lai gan ir atzīts, ka no seksuālas vardarbības cieš dažādas sabiedrības grupas, ieskaitot vīriešus un sievietes, šī projekta ietvaros uzmanība tiek vērsta uz pieaugušām sievietēm, kas ir vecākas par 16 gadiem¹.

Rekomendāciju dokuments ir veidots, pamatojoties uz galvenajiem secinājumiem un ieteikumiem, kas izdarīti, realizējot projekta aktivitātes un attiecinot šos atzinumus uz situāciju Latvijā. Dokumentā ir apkopoti galvenie secinājumi, realizējot sekojošas projekta aktivitātes: gadījuma analīze, kas veikta nacionālā līmenī, literatūras apskats un ieinteresēto pušu sanāksmes. Ieteikumi par starpnozaru sadarbības principiem, kas būtu jāievēro valsts līmenī, tika veidoti, izmantojot salīdzinošās novērtēšanas instrumentu, kas izveidots projekta realizācijas ietvaros kā universāls instruments, lai novērtētu sadarbību starp nozarēm, sniedzot pakalpojumus seksuālās vardarbības upuriem.

GALVENIE SECINĀJUMI UN IDENTIFICĒTĀS PROBLĒMAS

- Valstī pastāv augsts reviktimizācijas risks. Tas galvenokārt ir saistīts ar mītiem par izvarošanu un sabiedrības uztveri kopumā. Tāpat nav konkrētu vadlīniju, protokolu un klientam nepieciešamo pakalpojumu apraksta, lai iesaistītu atbilstošos sektorus tūlītējā atbalsta sniegšanā sievietēm, kas cietušas no seksuālas vardarbības.
- Sabiedrība ir ļoti slikti informēta par problēmām, kas saistītas ar dzimumu nevienlīdzību seksuālās vardarbības mazināšanas kontekstā, kā arī nepietiek informācijas par darbībām, kas būtu nepieciešamas, lai mazinātu seksuālas vardarbības sekas.
- Nav pietiekama sadarbība starp nozarēm, lai cīnītos ar seksuālu vardarbību un mazinātu tās sekas.
- Pakalpojumu sniedzēju prasmes uz zināšanas bieži ir nepietiekamas, lai nodrošinātu vispusēju atbalstu seksuālas vardarbības upurim, kas var novest pie reviktimizācijas un seksuālas vardarbības gadījumu skaita palielināšanās.
- Pastāv vairāki labas prakses piemēri, kas var tikt izmantoti, lai risinātu problēmas valsts līmenī, sniedzot pakalpojumus seksuālās vardarbības upuriem.

¹ COSAI projektā tiek vērsta uzmanība uz sievietēm no 16 gadu vecuma un vecākām. Saskaņā ar Latvijas likumdošanu, šajā dokumentā ietvertās rekomendācijas attiecas uz sievietēm, kas sasniegušas 18 gadu vecumu.

NOVĒRTĒJUMS UN REKOMENDĀCIJAS

Izglītība un sabiedrības informēšana

• Ir nepieciešams sievietes labāk informēt par pieejamiem pakalpojumiem tajos gadījumos, kad viņas ir piedzīvojušas seksuālu vardarbību, kā arī par tiesībām, kādas sievietēm ir, ja noticis šāds gadījums. Būtu nepieciešams tūlītēji realizēt sekojošus pasākumus: (i) specializētas mājas lapas izveidošana, kur būtu atrodamā visa atbilstošā informācija; (ii) nepieciešams vienoties ar atpazīstamākiem meklēšanas instrumentiem internetā, ka informācija par šādu mājas lapu parādās kā pirmā, ievadot atbilstošos atslēgas vārdus; (iii) izveidot un publicēt bukletus un vizītkartes, kur būtu atrodamā informācija par pakalpojumiem, kurus sieviete var saņemt, ja viņa ir piedzīvojusi seksuālu vardarbību. Šādai informācijai būtu jābūt pieejamai aptiekās, uzgaidāmajās telpās sieviešu konsultāciju nodaļās, izglītības iestādēs, slimnīcās un tml.

• Ir nepieciešams organizēt regulāras un plānotas informēšanas un izglītošanas kampaņas visai sabiedrībai, iesaistot dažādus medijus. Sabiedrības attieksmi vajadzētu mainīt, veidojot reklāmas sižetus, īsfilmas un citus sižetus, lai izglītotu sabiedrību par uz dzimumu balstītu vardarbību un radītu sabiedrības emocionālu attieksmi pret šo problēmu. Šim mērķim var izmantot vietējos un starptautiskos finanšu instrumentus.

• Ir nepieciešams integrēt ar seksuālu vardarbību saistītus aspektus veselības profesionāļu mācību programmās, īpaši mācību programmās, kas domātas reproduktīvās veselības speciālistiem. Atbilstošie profesionāļi ir jāinformē par sekojošiem jautājumiem: kā atpazīt, ka sieviete piedzīvojusi seksuālu vardarbību, kā viņai sniegt pirmo palīdzību, kādas nozares ir jāiesaista un tml.

• Ir nepieciešams izmantot nacionālos un starptautiskos finanšu instrumentus, lai organizētu to speciālistu pēcdiploma apmācību, kuri savas darbības ietvaros var saskarties ar sievietēm, kuras cietušas no seksuālas vardarbības.

Pakalpojumu sniegšana seksuālās vardarbības upuriem

• Ir nepieciešams izveidot integrētu modeli, lai sniegtu no seksuālas vardarbības cietušām sievietēm atbilstošus pakalpojumus. Šie pakalpojumi būtu sniedzami integrēti ar cita veida pakalpojumiem, piemēram, vardarbība ģimenē pret sievietēm un bērniem. Šādiem nolūkiem var izmantot esošo infrastruktūru. Šajā kontekstā būtu nepieciešams pārskatīt esošo pakalpojumu struktūru un papildināt esošās funkcijas, atbilstoši eksistējošiem labākās prakses piemēriem.

• Ir jā sastāda vadlīnijas/protokoli, kur ietverta informācija par to, kur cietušo sievieti nosūtīt, lai saņemtu nepieciešamo atbalstu. Dokumentā jāiekļauj informācija, kā ir jā rīkojas policijai, tiesu medicīnas ekspertam un profesionāļiem, kas sniedz psihosociālos pakalpojumus.

• Ir jā izstrādā atsevišķas vadlīnijas reproduktīvās veselības speciālistiem, lai izveidotu konkrētu rīcības shēmu darbam ar seksuālās vardarbības upuriem. Šī darba veikšanā ir jāiesaista atbilstošās profesionālās organizācijas un jāpiesaista struktūrfondu līdzekļi.

- Ņemot vērā ierobežotos cilvēkresursus lauku rajonos, būtu nepieciešams izglītot ģimenes ārstus un sociālos darbiniekus par to, kā rīkoties gadījumos, kad sieviete ir cietusi no seksuālās vardarbības. Būtu nepieciešams pārdomāt atsevišķu vadlīniju izveidošanu lauku rajonu speciālistiem, lai sniegtu vajadzīgo palīdzību cietušām sievietēm konfidenciali un atbilstošā kvalitātē.
- Ir vairāk jāorganizē rehabilitācijas programmas varmākām. Šāda veida rehabilitācija būtu obligāta vīriešiem, kas veikuši seksuāla rakstura varmācību pret sievieti.
- Visiem iesaistītajiem profesionāļiem ir nepieciešams iesaistīties savstarpējā sadarbībā, lai palīdzētu seksuālajā vardarbībā cietušām sievietēm un ir jāizveido starpnozaru procedūras integrēts pakalpojums.
- Visiem sektoriem ir jāveicina izpratne par seksuālo vardarbību un atbilstošajiem profesionāļiem būtu jābūt izpratnei par to, kādi ir kvalitatīvi pakalpojumi, kas tiek sniegti no seksuālas vardarbības cietušām sievietēm.

Rekomendācijas, lai izveidotu starpnozaru vadlīnijas ar mērķi nodrošināt atbalstu sievietēm, kas cietušas no seksuālas vardarbības.

- Policijai ir nepieciešams nodrošināt konfidencialitāti upurim. Tas nozīmē ievērot to, ka iztaujāšanai tiek nodrošināta atsevišķa telpa, kā arī ziņu neizpaušana cietušai sievietei pazīstamiem cilvēkiem.
- Tiesu medicīnas apskates ir jāveic viena dzimuma speciālistam. Šāda iespēja ir jānodrošina 24 stundas diennaktī.
- Veicot regulāras sievietes apskates, jautājumiem par iespējamām vardarbības pazīmēm būtu jābūt ikdienas rutīnas sastāvdaļai. Šāda iztaujāšana ir jāietver vadlīnijās par sievietes medicīnisko apskati. Situācijās, kad speciālistam ir aizdomas, ka sieviete ir cietusi no seksuālas vardarbības, pakalpojuma sniedzējam ir jānodrošina atbalstoša attieksme un sapratne, konfidencialitāte, STS pārbaude, HIV profilakses pasākumi un juridiskais atbalsts, ja tas nepieciešams.
- Lai nodrošinātu pilnvērtīgu atbalstu sievietei, kas cietusi no seksuālas vardarbības, pakalpojumu klāstā ir jāietver sekojošu nozaru sadarbība: policija, tiesu medicīna, veselības aprūpes iestādes un iestādes, kas nodrošina psihosociālo atbalstu. Pakalpojumu nodrošināšanai jābūt savstarpēji integrētam, lai upurim nevajadzētu pārstāstīt notikušo vairākās reizes pēc kārtas.
- Nodrošinot visus pakalpojumus, ir obligāti jāievēro konfidencialitāte.

Novērtēšana

- Pakalpojumu seksuālās vardarbības upuriem ir jānovērtē regulāri un jāievieš kopīgi indikatori, lai izveidotu patstāvīgu novērtēšanas sistēmu.
- Pakalpojumi ir jānovērtē starpnozaru kontekstā. Tas ir jāveic sadarbojoties visām nozarēm: juridiskām, veselības un psihosociālajām.
- Novērtēšana ir veicama arī zemākos līmeņos.